

Regionalt partssamarbeid i fag- og yrkesopplæringen

Tove Mogstad Aspøy og Torgeir Nyen

Hvorfor partssamarbeid i fagopplæringen?

Fag- og yrkesopplæringen er en viktig del av videregående opplæring i Norge, men skiller seg fra utdannings-systemet for øvrig. Opplæringen skjer dels i skole, dels i bedrift. I læretida i bedrift er det bedriften som har det faglige ansvaret for lærlingen. Fagopplæringen er dermed et felles ansvar for utdanningssystem og arbeidsliv, og for skole og bedrift. Organisasjonene i arbeidslivet har av den grunn en formell rolle i styringen og utviklingen av fagopplæringen, både nasjonalt og regionalt.

I motsetning til for eksempel Tyskland, har de parts-sammensatte organene i Norge i de fleste saker ikke en formelt styrende funksjon. De er formelt sett rådgivende organ, men deres syn skal tillegges vekt. På fylkesnivå skaper dette et stort rom for skjønn der den reelle innflytelsen til arbeidslivets organisasjoner kan variere mye. Innflytelsen vil være avhengig av hvilken forståelse av partssamarbeidets rolle de sentrale persone i fylkeskommuneadministrasjonen har og av hvor sterkt arbeidslivets organisasjoner engasjerer seg. Viktigheten av partsengasjement og -innflytelse understrekes også av partene selv (SRY, 2016).

Systemet vi har for fag- og yrkesopplæring i Norge blir i betydelig grad formet av hvordan arbeidslivets organisasjoner engasjerer seg innenfor de rammene som finnes, og av hvilket rom som gis for medvirkning fra arbeidslivet (Deichman-Sørensen, 2009). Hvis arbeidslivets organisasjoner ikke har innflytelse eller mister engasjementet for fag- og yrkesopplæringen, vil koblingen til arbeidslivets yrker og behov svekkes. Det kan gjøre fagopplæringen mindre relevant for arbeidslivet og gjøre overgangen fra utdanning til arbeid vanskeligere.

I dette faktaflaket ser vi nærmere på hvilken rolle arbeidslivets organisasjoner faktisk spiller i styringen av fag- yrkesopplæringen på fylkeskommunalt nivå. Vi ser på hvordan partene gjør bruk av de verktøyene og rammene som opplæringssystemet har. Yrkesopplæringsnemnda (y-nemnda) er her den viktigste arenaen

som partssamarbeidet foregår på. Vi undersøker hvordan de ulike partene selv forstår partssamarbeidets plass i opplæringssystemet. Hvilket engasjement viser partene selv, og hvilket handlingsrom og hvilken innflytelse blir de gitt av myndighetene? Hvilken idé om y-nemndas posisjon kommer fram gjennom intervjuene? Hvilke muligheter finnes for en nemnd som formelt sett har en rådgivende funksjon?

Yrkesopplæringsnemndas formelle rolle

Y-nemnda blir oppnevnt av fylkeskommunen. Nemnda skal ha et flertall av medlemmer fra partene i arbeidslivet, og disse oppnevnes etter forslag fra organisasjonene i arbeidslivet (opplæringslova § 12-3). Fra 2020 har alle organisasjoner som er representert i det nasjonale Samarbeidsrådet for yrkesopplæring rett til å ha et medlem i nemndene.

Datagrunnlaget

Faktaflaket bygger på et forskningsprosjekt om partssamarbeid i fagopplæringen på fylkesnivå som Fafo gjennomfører i 2022–2023. Prosjektet er finansiert av LO og vil lede fram til en forskningsrapport sommeren eller høsten 2023. Dette faktaflaket er en første rapportering fra prosjektet og tar for seg viktige problemstillinger og funn om y-nemndas rolle. Datagrunnlaget er personlige intervjuer med leder for y-nemnda i samtlige fylker, til sammen elleve intervjuer, samt to intervjuer med nestledere. Vi har også intervjuet elleve personer med ansvar for fagopplæring i fylkeskommuneadministrasjonene. Disse dekker ti av elleve fylkeskommuner. Totalt er det gjennomført 24 intervjuer. Alle intervjuene ble foretatt i oktober-november 2022.

Y-nemnda har som oppgave å fremme behov hos og synspunkter fra arbeidslivet overfor fylkeskommunen (§ 12-4). Y-nemnda er gitt et bredt generelt mandat og skal ifølge § 12-4 arbeide for a) å heve kvaliteten av fag- og yrkesopplæringen, b) sikre best mulig dimensjonering av den videregående opplæringen, og gi fylkeskommunen råd om tiltak i forbindelse med den årlige fastsettingen av opplæringstilbudet, c) at rådgivningen blir best mulig og eventuelt foreslå tiltak, d) gi råd om hvordan fagopplæringen kan bidra til regional utvikling.

Fylkeskommunen skal legge fram for y-nemnda saker som «har betydning for fag- og yrkesopplæringa» før fylkeskommunen gjør vedtak i saken (§ 4-8). Nemnda skal uttale seg i form av vedtak i disse sakene. Dette er saker om godkjenning av lærebedrifter, tap av slike godkjenninger, og om kvalitetssystemet for fag- og yrkesopplæringen. Nemnda skal også komme med forslag til prøvenemndsmedlemmer. Y-nemnda kan gi fylkeskommunen fullmakt til å utføre de oppgavene som etter loven er lagt til nemnda.

I opplæringsloven står det også hvordan fylkeskommunen skal forholde seg til y-nemndas råd. Generelt skal «Fylkeskommunen [...] leggje vekt på det yrkesopplæringsnemnda har vedteke eller uttalt når han avgjer saker som gjeld fag- og yrkesopplæringa.» Godkjenning av nye lærebedrifter eller vedtak om tap av godkjenning er saker som står i en særstilling hvor fylkeskommunen skal «leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda». Denne siste formuleringen er den tydeligste fastsettingen av y-nemndas formelle innflytelse. I de øvrige sakene gir lovteksten rom for skjønn for fylkeskommunen i hvordan den vil forholde seg til nemndas råd.

Opplæringslovens bestemmelser om samarbeidet mellom fylkeskommunen og organisasjonene i arbeidslivet hviler på ILO-konvensjon nr. 142 som ble ratifisert av Norge i 1977. Konvensjonen pålegger myndighetene å samarbeide med partene i arbeidslivet i saker som gjelder fag- og yrkesopplæringen, men spesifiserer ikke hvordan det skal organiseres. Konvensjonens artikkel 5 sier at «Politikk, retningslinjer og tiltak for yrkesrettlegg og yrkesopplæring skal utformes og gjennomføres i samarbeid med arbeidstakernes og arbeidsgivernes organisasjoner, og med andre interesserte organisasjoner når det høver seg og er i samsvar med nasjonal lov og praksis.»

Forslag til endring av opplæringsloven

I NOU 2019: 23 foreslo opplæringslovutvalget å gi y-nemnda en «stor vekt» framfor «avgjørende vekt» i godkjenning av lærebedrifter. Kunnskapsdepartementet fulgte dette opp i høringsnotat av 26. august 2021 med forslag til endringer av opplæringsloven. Selv med denne svakere formuleringen skal det likevel mye til å fravike nemndas faglige vurdering av godkjenning av lærebedrifter. I øvrige saker foreslår departementet i ny lov derimot å styrke vekten som y-nemndas vedtak og uttalelser skal tillegges. Departementet foreslår at nemndas vedtak og uttalelser skal «veie tungt» og ikke bare tillegges vekt, men presiserer også at fylkeskommunen har rom for skjønn som vil variere fra sak til sak, avhengig av hvilke andre hensyn enn de y-nemnda ivaretar, som en sak berører. Det er varslet lovproposisjon til Stortinget våren 2023 med sikte på vedtak av ny lov sommeren 2023 og ikrafttreden høsten 2024.

Yrkesopplæringsnemndas reelle innflytelse

I de følgende avsnittene går vi gjennom noen forhold som kan påvirke arbeidslivets rolle og innflytelse i styringen av fagopplæringen gjennom y-nemnda, nemlig samarbeidskulturen mellom y-nemnd og administrasjon, betydningen av at det sitter politikere i y-nemnda, og hvordan dagsorden settes. Graden av innflytelse avhenger både av hvor godt samarbeidet er mellom nemnda og fylkesadministrasjonen, og av de fylkeskommunale politikernes vilje til å etterkomme nemndas råd. Våre intervjuer med ledere i y-nemndene viser likevel at forholdet til administrasjonen har større betydning for deres opplevelse av innflytelse enn forholdet til politisk nivå. Men å påvirke den politiske behandlingen er en alternativ vei til innflytelse i enkelte fylker, særlig hvis ledelsen av nemnda opplever at de i for liten grad når gjennom på administrativt nivå.

Samarbeidet mellom yrkesopplæringsnemnda og fylkesadministrasjonen

Hovedbildet fra intervjuene er at de fleste y-nemndslederne opplever at samarbeidet mellom nemnda og fylkesadministrasjonen er godt. Åtte av de elleve y-nemndslederne beskriver samarbeidet som godt, to som litt variabelt, mens bare én av y-nemndslederne

opplever samarbeidet som dårlig. I fem av fylkene der samarbeidet er godt, opplever de også at y-nemndene har reell innflytelse på fag- og yrkesopplæringen i sin region. To av y-nemndslederne forklarer at selv om samarbeidet med administrasjonen er godt, kan det noen ganger være vanskeligere å nå gjennom politisk. Et godt samarbeid mellom nemnd og administrasjon er dermed ikke ensbetydende med reell innflytelse på politisk nivå. Motsatt, hvis samarbeidet mellom nemnd og fylkesadministrasjon er litt variabelt, har nemnda i noen fylker oppnådd innflytelse ved å jobbe mot politisk nivå for å få andre vedtak der. En fagopplæringsansvarlig i en fylkeskommune sier:

[Det hender] at yrkesopplæringsnemnda eller NHO har jobbet godt i de politiske kanalene, og får tryllet litt. De får nok mer gjennomslag politisk hos politiske samarbeidspartnere enn de gjør i administrasjonen i den saken [dimensjonering av utdanningstilbudet]. (Fagopplæringsansvarlig)

Noen y-nemndsledere forteller at selv om samarbeidet med fylkesadministrasjonen er godt, og at nemnda opplever å bli lyttet til, er det ikke nødvendigvis politisk vilje til å etterkomme nemndas forslag. En y-nemndsleder sier:

Men det er nesten mer når det kommer til politisk behandling at det skjærer seg litt i forhold til det vi har foreslått og sånt. Så det er sjeldent at det oppleves at det er motarbeidelser fra fylkeskommunen. (Y-nemndsleder)

Også i fylker der y-nemnd og administrasjon samarbeider godt, hender det at y-nemndsleder eller nestleder appellerer til politisk nivå for å påvirke vedtak.

Intervjuene viser at *en felles forståelse av partssamarbeidets rolle* har en svært sentral betydning for hvordan samarbeidet mellom nemnda og fylkesadministrasjonen oppleves, og hvorvidt y-nemnda selv opplever at de har innflytelse. Gjensidig respekt for hverandres ståsted er en viktig del av slik forståelse. Fylkesadministrasjonen har hensyn de er satt til å ivareta, mens y-nemnda har hensyn som de har som sin rolle å vektlegge. En felles forståelse av partssamarbeidet er en viktig del av en kultur for samarbeid, der partene opplever at de er felles eiere av fagopplæringssystemet. Som motpol til en slik felles forståelse, ser vi eksempler der utdanningsmyndighetene har en selvforståelse som eiere av systemet, men at partene «får lov» til å komme med råd. Hvis arbeidslivspartene i y-nemnda ser på fagopplæringen som et felleseie som utdanningsmyndigheter og

arbeidslivsparter skal styre sammen, mens fylkeskommunen ser på nemnda som en slags høringsinstans, vil samarbeidet fungere dårlig. En y-nemndsleder sier:

Yrkesopplæringsnemnda skal være en faglig ressurs [...], ikke bare et rutinemessig avsjekkspunkt (Y-nemndsleder)

Et godt samarbeid mellom y-nemnda og fylkesadministrasjonen er dermed avhengig av en felles oppfatning av selve grunnprinsippet om partenes innflytelse og eierskap til fagopplæringen.

Et annet kjennetegn ved godt samarbeid, er at partene har *en felles problemforståelse* når det gjelder sakene de har oppe til behandling. Et godt eksempel på dette er arbeidet med dimensjoneringen av tilbudet i Vg1 og Vg2. Mange beskriver dette som et komplisert område, som også kan være konfliktfylt. Sitatene under gir eksempler på hvordan den felles problemforståelsen varierer mellom to fylker:

Vårt utgangspunkt er at vi skal dimensjonere etter arbeidslivets behov. Mens fylkeskommunen i større grad dimensjonerer etter hva elevene søker på. Så det er en evig dragkamp akkurat det der. (Y-nemndsleder)

Særlig i vårt fylke, er det så mange distriktshensyn å ta at det er veldig vanskelig å endre på ting. Ikke fordi fylket er uvillige, men det må være noen tilbud på [tettsted 1] og på [tettsted 2]. (Y-nemndsleder)

Det første sitatet kommer fra en y-nemndsleder som oppfatter samarbeidet med fylkeskommunen som mangelfullt, med drakamper mellom ulike interessenter heller enn en felles forståelse av problemområdet. Det andre sitatet kommer fra en y-nemndsleder i et fylke der situasjonen er annerledes: partene er i stor grad fornøyd med samarbeidet, og har en større forståelse for hverandres ståsted og de ulike behovene som skal ivaretas.

Én fagopplæringsansvarlig i en fylkeskommune beskriver hvordan dimensjonering er preget av usikkerhet, både for fylkeskommunene og for y-nemndene. Det overordnede kunnskapsgrunnlaget som trengs for å planlegge dimensjonering over tid, er ofte mangelvare:

De [y-nemnda] har et stort oppdrag som de kanskje ikke helt er satt opp til å levere på. Fordi kunnskapsgrunnlaget ikke finnes så detaljert da. (Fagopplæringsansvarlig)

En fagopplæringsansvarlig i en annen fylkeskommune sier rett ut at hen ikke opplever at man får et bedre kunnskapsgrunnlag om arbeidslivets behov gjennom nemnda enn det fylkeskommunen kunne hentet fra andre kilder. Intervjuene våre tyder på at et mindretall av y-nemndene har tatt initiativ til å få på plass et mer detaljert kunnskapsgrunnlag. Der dette har skjedd, har resultatet imidlertid vært at problemforståelsen blant arbeidsgiverorganisasjoner, arbeidstakerorganisasjoner og fylkeskommuneadministrasjon har blitt bedre. En fagopplæringsssjef beskriver hvordan partene satte sammen en arbeidsgruppe, sammen med fylkesadministrasjonen, for å få et bedre kunnskapsgrunnlag for å vurdere dimensjonering i elektrofag. De tok da utgangspunkt i NHOs kompetansebarometer, fylkesadministrasjonen la fram hvilke hensyn de måtte vekke, hva søkerne ville, og hva de hadde som andrevalg.

Og hvis vi tar ned elektro, hva vil de ungdommene velge? Vil det være noe «samfunnet trenger»? NHOs kompetansebarometer og NAVs undersøkelser viser at det er et behov i elektro. Dette er diskusjoner vi har hatt med partene, i fire møter det siste halvannet året, dele kunnskap om dette. Vi har nå en felles problemforståelse. (Fagopplæringsansvarlig)

Et slikt kunnskapsgrunnlag blir etterspurt av to andre y-nemndsledere, som vist i sitatet med én av dem under:

Det har jeg mast om i veldig mange møter [...]. Fordi vi har veldig mange undersøkelser som viser det overordnede behovet. Men det blir for overordnet, så det kunnskapsgrunnlaget som gir både oss og fylkeskommunen et verktøy som sier «hva er det vi faktisk trenger, på kort og på lang sikt?». Som man kan bruke som et felles utgangspunkt for dimensjonering. (Y-nemndsleder)

Våre intervjuer viser også at *hyppig kontakt mellom y-nemnd og fylkesadministrasjon* er en fordel for en god samarbeidskultur. Én fagopplæringsssjef sier:

Det er veldig viktig med relasjonelt samarbeid og dialog. Det å ha et samarbeidsklima som er åpent og raust. Da må vi møtes ofte, kjenne til hverandres perspektiv, og ha forståelse på det. Det tar tid å bygge opp – og det er kjempeviktig. (Fagopplæringsansvarlig)

Noen fagopplæringsansvarlige og y-nemndsledere påpeker betydningen av å ha et mer eller mindre formalisert arbeidsutvalg. I tillegg til at kontakten blir hyppigere, argumenterer en representant fra fylkesadministrasjonen for at arbeidsutvalget gjør at kontakten mellom administrasjonen og partene blir mer effektiv, og man får anledning til å diskutere ting på en måte som gjør at fylkeskommunen får den involveringen de har behov for, samtidig som partene blir løpende inkludert.

Det tenker jeg må være der, i hvert fall i forhold til en slags beredskapsfunksjon så er det helt essensielt. Jeg nådde disse her på et knips, hadde dem i et Teams-møte på et knips. Det blir veldig kort vei fra tanke til handling. (Fagopplæringsansvarlig)

Samtidig finner vi at fylker kan ha et mangelfullt samarbeid mellom fylkeskommune og y-nemnd selv om det finnes et arbeidsutvalg. Motsatt har ett av fylkene som kjennetegnes av et godt samarbeid ikke et slikt utvalg. Dersom mye dialog og saksbehandling går utenom selve nemnda, kan det tenkes at de y-nemndsmedlemmene som ikke sitter i arbeidsutvalg eller har direkte kontakt med administrasjonen, opplever at de får mindre innflytelse.

Intervjuene viser at et annet element i en god samarbeidskultur er at y-nemnda blir *tidlig involvert* i den administrative behandlingen av saker som er av betydning for fag- og yrkesopplæringen. Y-nemndas innflytelse kommer ikke primært til syne i form av endrede vedtak, men i at det y-nemnda er opptatt av er ivaretatt i saksforberedelsene i fylkeskommunene, og ikke først kommer inn når sakene kommer formelt til nemnda. En y-nemndsleder forklarer at dette handler om å at de må være deltagende før skrivefristene i fylkesadministrasjonen, slik at saksbehandler også har deres perspektiver med seg.

Et annet viktig poeng er at hensynet til arbeidslivet blir noe som hele administrasjonen er oppmerksom på, ikke bare de som har direkte med nemnda å gjøre. Flere fagopplæringsansvarlige trekker fram dette som noe av det viktigste, og noe som det har tatt tid å innarbeide i administrasjonen.

Å ha politikere i nemnda

Har det noen betydning for nemndas rolle og innflytelse om politikere er representert i y-nemnda? Eller om sentrale politikere, som fylkesråden for utdanning, jevnlig møter i nemnda, slik det finnes flere eksempler på? I Vestland fylke er det også fellesmøter mellom nemnda og hovedutvalget for opplæring og kompetanse.

Politisk nivå er godt representert i nemndene selv om det ikke er et krav om det. I syv av elleve fylker sitter det politikere fra fylkestinget i y-nemnda. I et åttende fylke, Innlandet, møter to politikere fast i nemnda, men uten stemmerett. Kun Oslo, Trøndelag og Troms og Finnmark er uten politikere i nemnda høsten 2022. Det sitter to til tre politikere i hver nemnd, noe som utgjør 15 til 30 prosent av nemndene de er med i. I Rogaland er y-nemndslederen folkevalgt, noe som har vært et prinsipp i flere år. Rogaland har dessuten en egen inntaksnemnd, som behandler dimensjonering av opplæringstilbudet. Dette er et rent politisk utvalg, bestående av politikere som også sitter i opplæringsutvalget, men utvalget har god kobling til y-nemnda, ettersom to av de fem i inntaksnemnda også sitter i y-nemnda.

De fleste y-nemndslederne ser det som en klar fordel å ha politikere i nemnda. En y-nemndsleder sier:

Fordelen er at du får en sterk forankring innomhus, [...] det sitter politikere der som får et eierskap til dette arbeidet». (Y-nemndsleder)

En annen y-nemndsleder sier:

[Jeg] tenker at det er en fordel å ha politikere med i nemnda. Det er politikken som styrer fylkeskommunen, å ha koblingen til politikken er viktig. (Y-nemndsleder)

Politikerne i nemnda får en bedre forståelse for hensynene som nemnda er opptatt av gjennom å følge diskusjonen og høre synspunktene i nemnda. Noen av disse politikerne sitter i sentrale politiske posisjoner, som i hovedutvalget for utdanning, og vil dermed kunne ha et bedre kunnskapsgrunnlag når saker kommer til behandling der. For y-nemnda og partene er det lettere å få gjennomslag på politisk nivå hvis politikerne kjenner nemndas synspunkter godt fra før.

På den annen side er det eksempler på fylkeskommuner som har fjernet de politiske representantene fra nemnda, «de møtte jo aldri», sier en fagopplæringsansvarlig i en fylkeskommune med en parlamentarisk styringsmodell. En y-nemndsleder ser politikernes rolle som litt vanskelig fordi politikerne i denne nemnda ofte vegrer seg for å binde seg til et vedtak før saken har kommet opp til politisk behandling.

Betydningen av å ha politikere i nemnda er størst i fylker med formannskapsmodellen som styringsmodell. I fylker med en parlamentarisk styringsmodell kan nemndas synspunkter lettere nå direkte til politisk nivå ved at fylkesråden for utdanning deltar i nemndas møter. I ett fylke er hovedregelen at fylkesråden deltar i møtene, i et annet fylke deltar fylkesråden på enkelte møter. Hensikten er ikke å vinne fram i enkeltsaker, men som en y-nemndsleder sier:

Å [få] med våre synspunkter fra starten av. At det ikke kommer for sent inn. Og ikke minst det her med å kunne snakke om ting litt underveis. Skape en større forståelse av hverandre. Så det er rett og slett for å ha en bedre dialog. (Y-nemndsleder).

Dagsorden settes i stor grad av fylkeskommunen

Y-nemndas dagsorden bestemmes i alle fylker i stor grad av saker fra fylkeskommunen. Noen anslår at tre fjerdedeler av sakene i sitt fylke kommer fra administrasjonen i fylkeskommunen, men dette varierer litt. I ett fylke sies det fra både y-nemndsleder og fagopplæringsansvarlig i fylkeskommunen at y-nemnda tar opp en del saker på eget initiativ, noe som sees som positivt. I et annet fylke sier derimot fagopplæringsansvarlig at dagsorden går litt på «autopilot» og vedkommende «ønsker at de [y-nemnda] også etterspurte unike saker, det er det lite av». At y-nemnda også etterspør en del saker, er noe vi finner i de fylkene der y-nemndslederne mener at nemndene har reell innflytelse på den regionale fag- og yrkesopplæringen.

Stort sett ser informantene det likevel ikke som et problem at dagsorden i hovedsak settes av fylkeskommunen. Mange av sakene som nemnda behandler skal opp til politisk behandling senere, og mange av disse igjen følger av årshjulet for behandling av saker i fylkeskommunen. Dette gjelder blant annet viktige saker som dimensjoneringen av det videregående skoletilbudet. Sakene kommer opp i nemnda i forkant av den politiske behandlingen slik at nemndas holdning til sakene er kjent på politisk nivå.

Y-nemndas rolle i styringen av fagopplæringen i et fylke kan i liten grad måles ut hvem som setter dagsorden for y-nemnda. Også i fylker der informantene opplever at y-nemnda har god innflytelse på fagopplæringen, er det fylkeskommunen som i stor grad setter dagsorden. Når det er sagt, er det eksempler på at nemndsarbeidet kan vitaliseres av at nye y-nemndsledere kommer inn og tar egne initiativ i større grad. Det kan gi nemnda mulighet til å spille en større rolle.

Stort sett opplever lederne for y-nemndene at relevante saker kommer til nemnda. I ett fylke sier fagopplæringsansvarlig at de har blitt flinkere de senere årene til å få «skolesaker» som også berører yrkesfagene inn til y-nemnda. Flere informanter fra fylkeskommunene sier at det er en kultur som må innarbeides i hele fylkeskommuneadministrasjonen at saker også må vurderes ut fra konsekvensene for arbeidslivet og opplæringen i bedrift.

I de fleste fylker og i de fleste saker kommer sakene også i riktig tid. I noen fylker ønsker likevel y-nemndsleder at de får sakene tidligere slik at de kan komme med gode innspill til politisk nivå. Flere y-nemndsledere sier likevel at det har vært en forbedring på dette punktet de senere årene. Rent praktisk settes y-nemndas dagsorden opp av den i fylkeskommunen som har sekretariatsoppgaven for nemnda, som regel i god dialog med leder/nestleder eller arbeidsutvalg i nemnda.

Dersom nemnda er uenig i fylkeskommunens forslag, følger som hovedregel nemndas syn med i saksframlegget til hovedutvalg eller fylkestinget. I de fleste fylker opplever nemndsleder dette som ryddig og greit. I et par fylker er det misnøye med hvordan y-nemndas syn framstilles på politisk nivå. Begrunnelsen for nemndas syn kommer ikke godt nok fram, slik nemndsleder ser det. Det har ført til at nemnda i ett fylke formulerer vedtakene med mye mer tekst for å være sikker på at deres begrunnelser blir kjent på politisk nivå. Dette er imidlertid unntak fra hovedmønsteret med at y-nemndsleder opplever saksframlegget som ryddig og fyllestgjørende.

Fra faktaflak til rapport

I dette faktaflaket har vi vist at selv om de formelle strukturene for partssamarbeid i fagopplæringen på fylkesnivå er like, er opplevelsen av partssamarbeidets rolle og y-nemndas innflytelse ganske forskjellig mellom fylkene. I noen fylker opplever informantene i

større grad enn i andre at arbeidslivets parter og utdanningssystemet har et felles eierskap til fagopplæringen. Her kommer også de hensynene nemnda er opptatt av tidligere inn i saksforberedelsene og man bruker mer tid til å få en felles virkelighetsforståelse. Også sett utenfra framstår kulturen for samarbeid som ulik mellom fylkene.

Samtidig er hovedbildet at de fleste y-nemndslederne opplever at det er et godt samarbeid mellom fylkesadministrasjonen og y-nemnda. Både y-nemndsledere og fagopplæringsansvarlige i mange fylker har respekt for at man har ulike roller og litt ulike hensyn å ivareta.

Faktaflaket viser noen sentrale funn underveis i forskningsprosjektet om partssamarbeidets rolle i fagopplæringen regionalt. I sluttrapporten senere i 2023 vil vi gå grundigere inn i disse problemstillingene og også ta opp tema som ikke er berørt i dette faktaflaket, som for eksempel det interne arbeidet i y-nemnda og hvilken rolle andre representanter enn LOs og NHOs spiller i nemnda. Vi vil også diskutere mer generelt hva funnene i prosjektet har å si for den videre utviklingen av den norske fagopplæringsmodellen.

Referanser

Deichman-Sørensen, T. (2009). Hvor går norsk fag- og yrkesopplæring? Om modernisering, organisering og styring av fag- og yrkesopplæringen i Norge: utvalgte momenter for yrkesfaglærere. Småskriftserien 3/2009. Høgskolen i Akershus.

Høringsnotat. Forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven. 26.august 2021. Kunnskapsdepartementet.

ILO-konvensjon nr. 142 Konvensjon om yrkesrettledning og yrkesopplæring som ledd i utviklingen av menneskelige ressurser. 23.6.1975.

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa .

NOU 2019:23. Ny opplæringslov.

Yrkesopplæringsnemndas rolle og ansvar. Rapport fra SRYs arbeidsgruppe for yrkesopplæringsnemnda. 2016.